

SIMÉN DOMOKOS

ALKALMAS IDŐBEN ALKALMAS EMBER LENNI*

1Krón 12,32, 2Kor 3,5/b

Keleti közmondás szerint nem tartozik a jókívánságok közé: Elj történelmi időket! Úgy látszik a mi nemzedékünknek az a sorsa, hogy történelmi időket éljen. Egyfolytában történelmi időket élünk és élünk mind népestől, mind országotól. Ez a történelmi idő tépázta meg az egyházat is, mert benne élt ez az emberek tudatában, hitében, életvitelében és világnézetében, hogy a sodrásos időben partot kötő, az erkölcsi világrend földrengésében megtartó, a jégcsapos időben otthon melege legyen.

Ilyen történelminek mondható a mostani főtanácsi gyűlésünk is, hiszen ez az első szabadnak ígérkező alkalom annyi meddő év után, amikor kezdetünk új barázdát szántani a régi mag alá, új ruhát szabni egyházunknak a lerongyolt, megszaggatott helyett, amikor szorongat az új egyházpolitikának, új módszernek, új munkásságnak a szüksége. Az új idők a megújulás szándékát ébresztgették minden időben. Most is. A megújulás nem jelenti a mindenkori időkhöz való szolgai alkalmazkodást. Ebben a betegségben már sokat és sokszor szenvedtünk. Jelenti erőnk és lehetőségeink felmérését, foghíjas, rongált soraink újra rendezését, örök útkeresését azért, hogy ennek a világnak önmagát vesztett embere az evangélium szellemében a Jézust követők törekvésében újra megtalálja önmagát, méltóságát, békességét és embertársát testvérnek. Jelenti a kereszténységben megfogalmazott lelki, szellemi és valláserkölcsi új világot.

A megújulás szándékát először két fontos kérdés veszi vallatóra. Alapigénk szerint: az alkalmas idő és az alkalmas ember.

Az *alkalmas idő* szemléletére az ószövetségi részt választottam ki. Nem szó szerinti, hanem gondolati mondanivalójáért. A filiszteusokkal vívott vesztes harc után a zsidók első királyának volt annyi önkritikája, hogy kardjába dőlt. Belátta képtelen voltát a további uralkodásra, uralomvitelének csődjét, jövőtlen jelenét. Sokan a pásztorfiú, Dávid sorsán keresztül nézték Saul királyságát és azt zsarnoknak, a jó, az igaz, a becsületes és jellemes életnek elnyomójának, üldözőjének látták és láttatták. Saul halálával lezárult egy történelmi idő a zsidó nép életében. Minden lezárult idővel új következik, az alkalmas idő kényszerű szorításában. Ez az „itt és most“ vaslogikája. Saulnak maradt még egy élő fia, de az alkalmatlanná tette magát az uralkodásra azáltal, hogy a trónhoz való ragaszkodásában beleegyezett az ország kettészakításába, szét hullásába, csak ő királynak maradjon. Sokan lehettek, akik csak apró

* Elhangzott 1991. február 27-én tartott főtanácsi istentiszteletén.

pecsenyőjüket akarták megsütni az új idők tüzénél. Izsákhár fiai és még nagyon sokan az ország- és a nemzetföltés riadalmában nem a maguk, hanem a közösség, az össznépi szempont mérlegén mérték le az új időket. Ezzel a szemlélettel olyan királyt kívántak az ország élére, aki királyként is több ember és emberként is jó király tud lenni, az össznépi egység szellemében gondolkodik. Az alapige szerint, . . . „akik felismerték az idő alkalmas voltát, hogy mit kellene Izraelnek cselekednie, hallgattak lelkiismeretük beszédére.“ Az alkalmas idő a Góliátot győző Dávidot adott, aki a barátságról bizonyosságot tett, templomot épített, országegységet megőrzött, zsoltárt adott az imádságos léleknek. Mindig voltak és lesznek akik felismerik a közös érdek szempontjából az alkalmas időket és cselekszik a megújulást.

A mai Főtanácsnak és az egyetemes egyháznak is az alkalmas idő a megújulásra önként kívánkozik. Lehullott a képletes berlini fal, ami eddig magunkba szorított. Úgy látszik, hogy félelem nélkül munkálkodhatik az egyház évszázados hivatásában és a hívek félelem és gátlás nélkül lehetnek vallásos emberek is. Alkalmas lett rá az idő. Az alkalmas idő meghatározásában különbséget kell tennünk a világ és a vallás-erkölcsi világ szerinti alkalmas idő között. A világ gazdagságra, pénzre, jogra, kereskedelemre, egyszóval anyagiakra van beállítva. Csak ezt adhat. A hit, a vallás a lelkiekre, a békességre, az igazságra, a jóra, az Istennel való közösség kiegyensúlyozott állapotára van beállítva. Ez utóbbi az elsőt pótolhatja, de fordítva nem. A világ értelmezésében ideje, alkalmas ideje van a szántásnak, a vetésnek, a munkának és az ünneplésnek, a székely közmondás szerint még a szalmakalapnak is. A lelkiek szerinti alkalmas idő egy embernyi élet, tehát mindnyájunk hétköznapija és ünnepnapja. Ez szünetet, társadalmi, gazdasági rövidzárlatot, évet és évszázadot nem ismer. Folytatólagos, mint az élet. A keresztényi önképzés belső világunk dolga. Annyi köze van a világszerintiekhez, hogy az életvitelben meglátszik az eredménye: nem az anyagi gazdagságban, hanem a lelki békesség gazdagságában. Van idő, amely alkalmatlan az anyagi előmenetelre; de nincs alkalmatlan idő a lelki életre.

Ezt a lelki életet szolgálta és kell hogy szolgálja a mindenkori egyház, annak szolgálói és előjárói. Ez nem szerepe, ez a hivatása.

Szellemi és lelki életünket csontvázra soványították az utóbbi török félszázad esztendei. Hiánycikk mindaz, ami az embertestvériséghez, a békés egymás mellett éléshez, a más tiszteletéhez, a lélek nyugalomához vezetne. Tetszhalottá tették a keresztény vallás-erkölcsi alapelveket. Sivataggá váltak a lelkek, ahol nem tud megkapaszkodni a jézusi gyökér. Mindenki mindenki ellensége lett. Az önzés piacozik lelkünkben. Keresi az ember, a társadalom, az ország a jobbik önmagát és nem találja. Jogilag, gazdaságilag, társadalmilag, etnikailag próbálják felépíteni azt a jövőbeli társadalmat, amely a hazában otthont ad nem csak a polgárnak, hanem a hívő embernek is. Lehet, hogy megújul társadalmi és gazdasági közérzetünk, de a belső világunkkal, a lélek dolgaival senki sem foglalkozik, az magánügy — gondolják. Maholnap nem lesz magánügyünk, minden közügyé válik. Ebben a közös közügyben él-e Izsákhár fiainak a szelleme, akik ebben a lekoldusított lelkű világban felismerik azt, hogy mit kell és hogyan kell az embernek cselekednie? Hogy a társadalom alapja, az ország jóléte nem csak a jog, a gazdasági élet, a pénz, hanem épp oly fontos az emberek közötti viszonyban a lelki világunk betájo-

lódása, az evangéliumi szellem megélése. Bizony mondom, hogy az evangélium örömeire, a jézusi életvitelre nem volt alkalmasabb ideje nemzetségünknek, korosztályunknak, mint ma. Most kell, hogy az egyház neveljen, tanítson, összetartsa, értelmet adjon a léleknek és lelket az értelemnek. Erre alkalmas idöket élünk.

Az alkalmas ember szemléltetésére nem választhattam volna találóbbat, mint Pál apostolt, az evangélium szorgos követét. Elhivatása teljesítésében nemzetközivé emelkedett, függetlenítette magát a társadalmi kategóriáktól, a törvény-vallás rabságától: szabaddá tette magát a társadalmi-gazdasági kötődésektől, azért, hogy szolgálja Jézus egyházát. Hangsúlyozni kívánom, hogy nem uralkodni akart a lelkek felett, hanem szolgálni a lelkek békéjét, Isten és ember viszonyát, az evangéliumot. Tisztában volt a maga képességeivel, erejével, tudásával és minden szervező tehetségével. Lehet, hogy kortársai közül még sokan voltak hasonló tehetségű emberek, de Pál apostol megérezte, hogy őt küldi, őt választotta ki Isten arra, hogy az Ő ügyét szolgálja. Vállalta ezt a szolgálatot. Az ő élete és munkássága által válik valóságosan felismerhetővé az igazság, hogy Isten mindig a legalkalmasabb embert választja ki ügyének érdekében. A mindig Isten-közelben mozgó apostol maga tesz erről bizonyosságot a Korintusbeliekhez írott levelében: ... „a mi alkalmasok voltunk Istentől van...”

Sok jószándék hajótörést szenvedett azért, mert vagy az idök vagy az ember nem volt alkalmas. Úgy látszik, hogy a legsikeresebb és a legemberibb, boldogítóbb dolgok akkor valósultak meg, amikor az alkalmas idö megtalálta az alkalmas embert. Azon vitatkozni lehet, hogy az idök választják-e ki az embert, vagy az alkalmas ember szüli az alkalmas idöt. Nem célom meddő vitába bocsátkozni, csupán hangsúlyozni szeretném azt, hogy a kettő találkozásából születik a megújulás és a megújítás.

Még egy kérdést pontosítani szeretnék az alkalmas ember kérdésében. Miért volt alkalmas ember Pál apostol? Szerintem azért, mert engedelmes volt az Istennel és Jézus tanításával. Ezzel az engedelmességgel szolgálta az „Újszövetséget“, az evangéliumot, nem a betű szerintit, hanem a lélek szerintit.

Az evangélium, az Isten ügye és az emberi igény alkalmassá teszi kuszált szálú jelenünket arra, hogy jöjjenek az alkalmas emberek a szolgálatra, legyen az ember- vagy népszolgálat. Alkalmasok vagyunk-e? Kik az alkalmasok? Kézügyben van a gyülekezet válasza: a lelkészek. Én pedig azt mondom, hogy nem csak ők, mert az evangélium szerinti váláserkölcsei élet nem csak az ők ügyük. Nekünk unitáriusoknak világi papságunk is van. A főtanácsi tagok, az egyházközségekben a gondnokok, a vezetők és a hívek is a költő szerint papok és próféták kell legyenek a közös szolgálatban. Ha jövőnk felelőssége mindannyiunké, akkor a kötelessége is az. Vállalnunk kell azt a szorító szükségletet, hogy ne csak a világ szükségeinek, hanem az evangéliumnak, Istennek is engedelmeskedjünk. Ezzel az engedelmességgel leszünk alkalmas emberei Istennek arra, hogy ez a becsületében, erkölcsében és hitében koldus világ gazdagodhasson a kereszténységben, békés és nyugodt, biztos társadalommá. Az alkalmas idö és az alkalmas ember találkozása így lesz történelmivé a mi idönkben is. Vállald hivatásod, szolgálodat a közös ügyünkért úgy, hogy „mindezeket, ha kell, megpróbáljátok, hogy hit szerint megmaradjunk“. Amen.